

”Människor säljs som varor” – ett brev hem från Amerika

Brevet

Brevet är skrivet för det här läromedlet, men det bygger på Fredrika Bremers verkliga brev till sin syster Agathe under Amerikaresan 1849–1851. Allt det berättar är sant.

Washington, USA, juli 1850

Min kära Agathe,

tack för ditt senaste brev! Det har legat i min ficka i flera dagar, och jag har läst det om och om igen. Nu sitter jag vid ett öppet fönster i Washington, USA:s huvudstad. Sommarvärmens här är tyngre än någon värme jag har känt hemma i Sverige, och hela staden talar bara om en enda sak: slaveriet. Men låt mig börja från början.

Du vet varför jag reste hit. Jag ville se den unga demokratin med egna ögon, och framför allt ville jag förstå hur kvinnorna lever i det här landet. För nio månader sedan steg jag i land i New York, och sedan dess har jag varit på resa nästan hela tiden.

I vintras var jag i New England, i nordöstra USA. Där träffade jag berömda författare som Ralph Waldo Emerson och Henry Wadsworth Longfellow. Det var fina möten, men jag har märkt en sak: det är inte de berömda människorna som lär mig mest om Amerika. Det är hemmen. Överallt öppnar familjer sina dörrar för mig. Jag äter vid deras bord, ser hur barnen uppfostras och lyssnar på samtalen om kvällarna. Ibland tänker jag att hela det här landet är som ett enda stort hem. Jag har också besökt skolor, fängelser och sjukhus, och jag har bott hos kväkare, som var bland de första att protestera mot slaveriet. Den som vill förstå ett samhälle måste se allt – inte bara det vackra.

I våras reste jag söderut, till Charleston i delstaten South Carolina. Södern är full av blommor och värme, men där mötte jag också det värsta jag har sett i mitt liv. Jag besökte plantager där hundratals människor arbetar utan frihet och utan lön. Jag har suttit hos slavarerna, ställt frågor och lyssnat på deras berättelser om sina egna liv. Jag har hört dem sjunga, och sångerna var fulla av både sorg och hopp. Och på en marknad i Georgia såg jag det med egna ögon: människor såldes som varor. Familjer splittrades. Jag stod där och kunde ingenting göra. Kära syster, hur kan ett land som talar så vackert om frihet behandla människor så? Den frågan bär jag med mig varje dag.

Nu är jag alltså i Washington. Varje dag går jag till kongressen och sätter mig på läktaren, oftast i senaten, eftersom jag hör talarna bäst där. Politikerna debatterar just nu slaveriets framtid, och hela landet håller andan. Men lägg märke till en sak: alla som talar är män. Bara män får rösta. En kvinna får sitta tyst på läktaren och lyssna – det är allt.

Samtidigt ser jag något här som ger mig stort hopp. De amerikanska kvinnorna väntar inte på tillåtelse. De går samman i föreningar som arbetar mot slaveriet och för kvinnans frihet, och flickorna får gå i skola och utbilda sig. När jag ser det tänker jag på Sverige, där en ogift kvinna inte

får bestämma över sitt eget liv, utan styrs av sin far eller bror. Vi har mycket att lära av det här landet – och det här landet har mycket att lära av sina egna vackra ord.

Den fjärde juli, på USA:s nationaldag, var jag bjuden till Mount Vernon, George Washingtons gamla hem vid floden Potomac. En släkting till den första presidenten tog emot mig. Tänk, Agathe – din syster har stått i George Washingtons trädgård!

I höst fortsätter jag västerut. Jag vill besöka de svenska och norska utvandrare som bygger nya hem i Mellanvästern. I vinter hoppas jag få se ön Kuba. Det blir många fler brev till dig, kära du.

Men viktigast av allt: hur mår du? Du skriver så lite om din hälsa, och din tystnad oroar mig mer än långa brev om sjukdomen skulle göra. Vila, kära syster, och bli stark igen. Nästa år kommer jag hem till Årsta. Då sätter vi oss i soffan, och jag berättar om varje hem, varje möte och varje fråga som det här märkliga, unga, motsägelsefulla landet har väckt i mig.

Din egen Fredrika

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en demokrati	ett land där folket väljer vilka som ska bestämma
uppfostra	lära ett barn hur det ska bete sig
en kväkare	medlem i en kristen grupp som tidigt kämpade mot slaveriet
en plantage	en mycket stor odling, till exempel av bomull eller socker
en vara	en sak som man köper och säljer
splittras	delas upp och skiljas från varandra
en läktare	platser där publiken sitter och tittar eller lyssnar
debattera	diskutera en viktig fråga
hålla andan	vänta spänt på vad som ska hända
en förening	en grupp människor som arbetar tillsammans för ett mål
ogift	inte gift
en utvandrare	en person som flyttar från sitt land till ett annat land
motsägelsefull	full av saker som inte stämmer överens med varandra

Läsförståelsefrågor

1. Vilket var huvudsyftet med Fredrikas resa, enligt brevet?
 1. Att sälja sina romaner i Amerika.
 2. Att studera det nya landet och särskilt kvinnornas situation.
 3. Att hälsa på släktingar som hade utvandrat.
2. Vad lär Fredrika sig mest av, enligt henne själv?
 1. Vardagslivet hemma hos vanliga familjer.
 2. Mötena med berömda författare.
 3. Debatterna i kongressen.
3. Vad hände på marknaden i Georgia?
 1. Politiker höll tal mot slaveriet.
 2. Utvandrare sålde sina sista ägodelar.
 3. Människor blev sålda och familjer skildes från varandra.
4. Vilken roll har kvinnor i kongressen år 1850, enligt brevet?
 1. De får bara lyssna från läktaren.
 2. De får tala men inte rösta.
 3. De får rösta men inte tala.
5. Vad tänker Fredrika på när hon ser de amerikanska kvinnornas föreningar?
 1. Att föreningar borde förbjudas i Sverige.
 2. Att ogifta kvinnor i Sverige inte får styra sina egna liv.
 3. Att Sverige redan har kommit längre än USA.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Fredrika träffade Ralph Waldo Emerson i New England.
 2. Fredrika tycker att södern är ful.
 3. Fredrika höll ett tal i senaten.
 4. Fredrika reste till Mount Vernon tillsammans med presidenten.
 5. Fredrika planerar att åka till Kuba i vinter.
7. Vilka platser har Fredrika besökt för att förstå hela samhället? Nämn tre.
8. Varför oroar systemens "tystnad" Fredrika mer än långa brev om sjukdomen skulle göra? (inferens)
9. Fredrika kallar landet "motsägelsefullt". Vilken motsägelse menar hon? Förklara med exempel ur brevet. (tolkning)
10. Vad menar Fredrika med att landet "har mycket att lära av sina egna vackra ord"? (tolkning)

11. Jämför kvinnornas situation i USA och i Sverige, så som Fredrika beskriver den i brevet.

Facit

1. 1. Att studera det nya landet och särskilt kvinnornas situation.
2. 1. Vardagslivet hemma hos vanliga familjer.
3. 1. Människor blev sålda och familjer skildes från varandra.
4. 1. De får bara lyssna från läktaren.
5. 1. Att ogifta kvinnor i Sverige inte får styra sina egna liv.
6. 1. ja b) nej (hon skriver att södern är full av blommor och värme) c) nej (en kvinna får sitta tyst på läktaren och lyssna) d) det står inte i texten e) ja
7. Tre av: skolor, fängelser, sjukhus, plantager, hem hos familjer, kväkarsamhällen, kongressen/senaten.
8. Exempel på svar: När systemen inte skriver något om sjukdomen vet Fredrika ingenting och föreställer sig det värsta. Tystnaden kan betyda att systemen är för svaga för att skriva eller vill skona henne.
9. Exempel på svar: Landet talar vackert om frihet och demokrati, men samtidigt äger människor andra människor och säljer dem som varor. Friheten gäller inte alla.
10. Exempel på svar: USA borde leva som landet lär. Om orden om frihet ska betyda något måste de gälla även slavarne – och kvinnorna.
11. Exempel på svar: I USA får kvinnor inte rösta, men de organiserar sig i föreningar och flickor får utbildning. I Sverige får en ogift kvinna inte ens bestämma över sitt eget liv, utan styrs av sin far eller bror. Fredrika tycker att Sverige har mycket att lära av USA.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Brevet bygger på Fredrika Bremers verkliga resebrev till systemen Agathe, utgivna som "Hemmen i den nya världen" (1853–1854) – en av 1800-talets mest lästa reseskildringar. Allt centralt är belagt: ankomsten till New York i oktober 1849, författarmötena i New England, Charleston och en slavauktion i Georgia våren 1850, de dagliga besöken på senatens läktare under slaveridebatten och utflykten till Mount Vernon den 4 juli 1850. Agathe var sjuk och dog strax innan Fredrika kom hem 1851. Intrycken från resan påverkade senare romanen "Hertha" (1856), där svenska kvinnors omyndighet jämförs med ofrihet. Originalbrevet skrevs på 1800-talets svenska; här är språket modernt. Händelserna står i preteritum och perfekt (*reste, såg, har bott*), nuet och planerna i presens – öva tempusväxlingen och tidsuttrycken (*i vintras, i våras, i höst*). Slaveriet kräver varsam inramning; koppla gärna till FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Diskussionsfrågor

- Fredrika menar att man förstår ett land bäst genom dess hem, inte genom dess kända personer. Hur lär man sig snabbast att förstå ett nytt land, tycker du?
- Fredrika såg en orättvisa som hon inte kunde stoppa, men hon skrev om den så att hela världen fick läsa. Vilken makt har ord och berättelser mot orättvisor?
- Brevet visar att samma land kan vara både fritt och ofritt på samma gång. Kan du ge exempel på liknande motsägelser i världen i dag?
- Fredrika jämförde sitt eget land med det hon såg utomlands och ville förändra Sverige. Vad kan länder lära sig av varandra?
- I brevet syns Fredrikas oro för sin sjuka syster. Hur håller man kontakten med familjen när man är långt borta – då och nu?
- **Skriv (6 meningar):** Skriv ett brev till en person i ett annat land. Beskriv något du har sett här som du tycker är bra, och något som du tycker borde förändras. Förklara varför.

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Fredrika Bremer – https://en.wikipedia.org/wiki/Fredrika_Bremer
- Nationalencyklopedin: Fredrika Bremer – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/fredrika-bremer>
- Svenskt Biografiskt Lexikon: Fredrika Bremer – <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=16936>
- Fredrika Bremer-förbundet: Vem var Fredrika Bremer? – <https://fredrikabremer.se/om-oss/vem-var-fredrika-bremer/>
- SO-rummet: Fredrika Bremer – <https://www.so-rummet.se/kategorier/fredrika-bremer>

Faktagranskad i juni 2026. Fredrika Bremer föddes 17 augusti 1801 på Tuorla gård i Piikkis socken nära Åbo i Finland (som då tillhörde Sverige) och dog 31 december 1865 på Årsta slott söder om Stockholm. Hon debuterade anonymt 1828 med "Teckningar ur hvardagslivet", reste i USA 1849–1851 (boken "Hemmen i den nya verlden", 1853) och gav 1856 ut romanen "Hertha", som bidrog till 1858 års lag om att ogifta kvinnor kunde bli myndiga vid 25 år (automatiskt från 1863) och till att Högre lärarinneseminariet öppnade 1861. Fredrika Bremer-förbundet grundades 1884, efter hennes död. Bilden är ett porträtt daterat 1855–1865; fotograf/konstnär anges som okänd i Wikimedia Commons.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.